

***Жолоб Світлана Ростиславівна,**
курсант Навчально-наукового інституту № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Пендюра Максим Миколайович,
завідувач кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Актуальність цієї теми полягає в тому, що сучасний юрист повинен мати досконалу професійну підготовку, одним з вагомих аспектів якої є розуміння сучасних правових процесів як у межах своєї країни, так й на рівні інших країн та в цілому світового співтовариства. Засвоєння теоретичних положень цієї теми дає можливість здобути знання щодо поняттєво-структурної характеристики категорії правова система, її функцій, категорії правова сім'я, її співвідношення з правовою системою, основних рис сучасних правових сімей, а також специфіки організаційно-функціональної побудови органів поліції окремих правових систем відповідних правових сімей.

Правова система – це сукупність внутрішньо узгоджених, взаємопов'язаних, соціально однорідних юридичних засобів, за допомогою яких держава здійснює необхідний нормативний вплив на суспільні відносини [1, ст. 240]. Це поняття відіграє чималу роль у розумінні сутності права та пошуку шляхів удосконалення як національних правових систем, так і власної.

Коли є декілька національних правових систем, які мають достатньо спільних та характерних ознак, дозволяє нам об'єднати в групи, які ми називаємо правовими сім'ями. Вирізняють такі правові сім'ї:

- романо-германська правова сім'я;
- англосаксонська правова сім'я;
- соціалістична правова сім'я;
- сім'я релігійного спрямування;
- сім'ї традиційного та звичаєвого права.

Українська національна правова система формувалася у складних умовах. Це пов'язане як з відсутністю державної незалежності протягом значних періодів своєї історії, так і з геополітичним положенням України та пов'язаним з цим ідеологічним впливом на українське суспільство досить протилежних за змістом європейських та східних концепцій.

Розвиток національної правової системи можна поділити на два періоди: до здобуття незалежності та після здобуття незалежності. Відлік часу формування української правової системи починається зі звичаєвого права Київської Русі, його подальшого розвитку в період Гетьманщини, існування Української Народної Республіки та Української радянської соціалістичної республіки.

На другому етапі після здобуття незалежності в 1991 р. розпочалося формування самостійної правової системи, що стало одним із проявів народного та державного суверенітету, спрямованим на задоволення інтересів українського суспільства. Акт проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 р. обґрунтував утворення самостійної Української держави, зокрема, продовженням тисячолітньої традиції державотворення в Україні [2, ст. 571].

Під час існування у складі СРСР Україна належала до соціалістичної правової сім'ї. Проблема віднесення правових систем постсоціалістичних країн до певної правової сім'ї є питанням сучасної наукової дискусії.

Україна є представником романо-германської сім'ї, але я погоджуюсь з думкою професора Петришина О.В., який каже те що, правильно казати не є складовою чи частиною, а тяжіє до відповідної правової сім'ї, бо є деякі ознаки, які можуть відрізнитися.

Найбільш суттєві ознаки правової системи України:

– визнання нормативно-правового акта основним джерелом права;

– «Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй.» [3, стаття 8].

– Україна є країною кодифікованого права, тобто норми, які складають одну галузь права, зведені у внутрішньо систематизовані нормативні акти;

- існує поділ права на приватне і публічне.
- має подібні правові принципи та поняття у національних правових системах цього типу;
- наявність чіткої та ефективної юридичної техніки.

Оскільки основним джерелом права виступає нормативно-правовий акт, то на мою думку, велике значення займає тлумачення цих актів, тобто з'ясування їх змісту, які відносини регулюються та яким чином.

Статус правової сім'ї України перехідного типу обумовлений її соціалістичним минулим і проголошеним курсом на повернення у сім'ю романо-германського права. Однак треба розуміти, що таке повернення відбувається поступово, у зв'язку із чим вітчизняна правова система перебуває на шляху до романо-германської правової сім'ї.

Євроінтеграційний вектор розвитку, який свідчить про зближення національного права України з європейським правом. Протягом останніх 15 років Україна виконує взяті на себе зобов'язання щодо реформування правової системи і впровадження до національної правової системи європейських стандартів. Починаючи з 1990-х років відбувається адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Головні кроки України на шляху інтеграції до ЄС:

- вступ України до НБСЄ ;
- 1994 р. – надання Україні гарантій з боку великих держав. Відмова України від ядерної зброї. Початок участі у програмі НАТО «Партнерство заради миру»;
- 1995 р. – вступ України до Ради Європи (РЄ);
- 2002 р. – саміт «Україна-ЄС»;
- травень 2002 р. – рішення України про бажання набути повноправного членства в НАТО;
- 2003 р. – набуття Україною статусу «сусіда ЄС».
- 2014 р. – підписання політичної та економічної частин угоди про асоціацію з ЄС
- 11 червня 2017 року – підписання у Страсбурзі угоди про безвізовий режим між Україною та Європейським союзом.
- 30 вересня 2022 року – Україна подає заявку на вступ до НАТО.

Отже, відповідь на запитання, до якої правової сім'ї належить Україна, залежить яким правовим шляхом йде наше

суспільство, від здійснюваної у державі правової політики, яка відображається у прийнятих політико-правових рішеннях, законодавстві, задекларованих правових цінностях, тощо. Правова політика нашої держави дає змогу зробити однозначний висновок про європейський вибір України. Стратегічний напрям сучасної Української держави – входження в європейський простір – об’єктивно й історично зумовлений її національним, культурним і правовим розвитком.

Список використаних джерел

1. Пендюра М.М. Теорія держави і права: навчальний посібник. Київ : Національна академія внутрішніх справ, 2013 – 304 с.
2. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів] / М.В. Цвік, О.В. Петришин, Л.В. Авраменко та ін. – Харків , 2009. – 584 с.
3. Конституція України (відомості Верховної Ради України), 1996, № 30, ст. 141).

***Заславська Анна Віталіївна,**
здобувач ступеня вищої освіти бакалавр
навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Кривицький Юрій Віталійович,
доцент кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Громадянське суспільство – це суспільство, в основі якого лежить розгалужена мережа незалежних від держави інституцій, об’єднань та організацій, створених самими громадянами для виявлення та здійснення різних громадських ініціатив, задоволення своїх суспільних потреб і відстоювання